

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВОТОВНО СТОПАНСТВО
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Диана Маринова,
Юридически факултет на УНСС

ОТНОСНО: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност **Право 3.6. (Международно частно право)** на тема „Пророгация на международна компетентност“, с автор **Кристиан Пламенов Райчев**, редовен докторант към Катедра Гражданскоправни науки на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представям настоящото становище на основание Заповед РД-21-982 от 12.05.2023 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“, с която съм включена в състава на научното жури.

1. Данни за докторанта.

Кристиан Райчев е завършил специалност „Право“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2017 г. През периода 2019 – 2022 г. е редовен докторант по международно частно право (МЧП) в същия университет. Асистент е по МЧП, член на ФС на ЮФ на ПУ.

От 2018 г. е адвокат, член на Адвокатска колегия – Пловдив.

Сътрудник е на Сдружение за правна помощ на потребителите – гр. Пловдив.

Владее немски, английски и руски езици.

2. Данни за дисертацията.

2.1. Обща характеристика на дисертационния труд.

Изследването е в обем от 219 страници, в които се включва и използваната литература. Библиографията съдържа 31 заглавия на български език и 20 заглавия на английски и немски език. Посочени са 34 източника от информационна база данни на ЕС, мнение, чуждестранни съдебни решения и др. Бележките под линия са 247.

Структурата се състои от увод, четири глави и заключение.

В увода се посочват предпоставките, които обуславят избора на темата на дисертационния труд. Акцентира се върху необходимостта от предвидимост в частните правоотношения с международен елемент, което може да се постигне с избор на съд или арбитраж. Определят се причините за актуалността на изследването. Очертан е неговият предмет и цел, научно-изследователските задачи, както и използваните методи.

В Глава Първа – „Източниците на право и арбитражното споразумение като сходен институт“ (с.14-33) се определя йерархията на правните източници – актове на ЕС, международни и национални. Обръща се внимание на арбитражното споразумение и приликите и разликите между него и пророгационното споразумение.

Глава Втора (с.34-77) е посветена на международноправната уредба на пророгацията на компетентност, като са разгледани Хагската конвенция от 2005 г., както и Луганската конвенция от 2007 г. и сравнението ѝ с Ню Йоркската конвенция от 1958 г. и с Регламент „Брюксел I bis“. Анализира се и така наречената мълчалива пророгация, която по-нататък в изложението е предмет на задълбочено проучване.

В Глава Трета – „Уредба на пророгацията на компетентност в правото на ЕС“ (с.76 -186), е извършен анализ на основополагащите регламенти в

областта на МЧП и най-вече – на Регламент „ Брюксел I bis“. И тук е изследвана мълчаливата пророгация, както и пророгацията и ограниченията ѝ по дела с по-слаба страна – по застрахователни, потребителски и индивидуални трудови договори. Анализирани са и възможностите за пророгация на международна компетентност по дела за издръжка, по дела, свързани с имуществени отношения между съпрузи и при регистрирани партньорства, както и по дела, свързани с наследяване.

Последната, Глава Четвърта (с.186–197), е посветена на уредбата на пророгацията на международна компетентност в българското законодателство – в Кодекса на МЧП (КМЧП). Анализирана е българската доктрина по прилагането на КМЧП. Обръща се внимание на изпадането в неупотреба (мълчаливата отмяна) на уредбата в КМЧП, предвид приоритетното прилагане на Регламент „ Брюксел I bis“ и на Хагската и Логанската конвенции.

В заключението (с. 198 - 200) се правят обобщени изводи и се посочват перспективи за по-широкото прилагане на пророгационното споразумение по частни правоотношения с международен елемент. Излагат се отново причините, поради които не може да се дефинира единно понятие за пророгация на международна компетентност.

2.2. Предимства на дисертационния труд.

- Актуалност и значимост на темата, която е безспорно дисертабилна;
- Интердисциплинарен научно-изследователски подход;
- Задълбочени теоретични знания в изследваната материя;
- Умело представяне на практическите проблеми чрез казуси от практиката на СЕС и отделни държави;
- Позоваване на чуждестранни източници;

- Възможност за самостоятелно мислене и даване на обосновани мнения;
- Добър стил на академично писане;
- Използване на първични правни източници при изследването – Регламенти на ЕС, международни конвенции и протоколи и др.

Трудът притежава множество научни и научно-приложни приноси.

2.3. Научни приноси.

- Първо монографично изследване на темата в българската правна литература;
- Анализ на отношението между пророгационното споразумение и арбитражното споразумение, като се изследват обстояно и се сравняват Хагската конвенция относно избора на съд от 2005 г. и Ню Йоркската конвенция от 1958 г. (с. 28-33);
- Опит да се направи обобщен анализ на основните източници на пророгация на международна компетентност, обвързващи българските съдилища и посочване на конкретни примери за отделни хипотези по прилагане на правните източници;
- В Глава Втора – сравнителен анализ на Регламент Брюксел I bis и Хагската конвенция от 2005 г. и изводът, че текстовете им в разглежданата материя са почти хармонизирани, поради което липсва възможност за конфликт;
- Анализ на асиметричните споразумения (с. 48-49), които често се сключват между търговци;
- Сравнителен анализ на Конвенцията от Лугано от 2007 г. и Регламент I bis (с. 63-69);
- Анализ на изключителния или неизключителния характер на пророгационната клауза (с. 69-70);

- Анализ на доктрина в различни държави относно пророгационното споразумение в Регламент I bis (с. 85 и сл.), както и мнение 1/3 на СЕС относно изключителната правоспособност на ЕС да бъде страна по Конвенцията от Лугано;
- Анализ на действието на пророгационното споразумение при договорите за международен превоз на товари (с. 93), както и на практиката по международните търговски сделки като цяло (например т.нар. „съгласие-кликване“ – с. 103-105).

3. Научно-приложни приноси.

- Изводите може да се ползват практически от участниците в гражданския и търговския оборот при избора на компетентен съд/арбитраж, както и от компетентните български правораздавателни органи и от адвокатите при изготвяне на договори и провеждане на преговори;
- Предложение de lege ferenda относно пророгацията на международна компетентност по дела, свързани със застрахователни и потребителски договори – в регламента да остане само едно от понятията „обичайно местопребиваване“ и „местоживене“ с цел постигане на еднакво и точно правоприлагане; докторантът предлага и друга възможност – създаване на дефиниция на „обичайно местопребиваване“ като тази за делата с по-слаба страна;
- Предложения de lege ferenda относно възможността за пророгация на компетентност по дела, свързани с развод, законна раздяла и недействителност на брака;
- Предложението de lege ferenda в Конвенцията от 2005 г. да се включи норма, която да изключва препращането (с.51-52).

4. Критични бележки и препоръки.

4.1. Критични бележки.

- Направен е опит да се посочат и анализират всички международни и наднационални източници, вместо анализът да се съсредоточи върху някои от тях. Поради това често посочването на източниците има по-скоро описателен, отколкото аналитичен характер;
- Приносите е добре да се систематизират в края на изложението, освен посочването им в хода на изложението;
- В началото на Глава Първа (с. 15-18) се отделя доста място на известни факти за примата на правото на ЕС над националното и на характеристиките на първичното и вторичното законодателство на ЕС , както и на практиката на СЕС;
- Тезата за съдебната практика като източник на право (с изключение на практиката на СЕС) е спорна (с. 20);
- Поясненията за същността на арбитража като способ за решаване на частноправни спорове са доста обтекаеми (с. 21-28); по-добре би било това описание да е по-кратко;
- Относно формалната действителност на пророгационното споразумение – твърде много повторения на описанието на механизма за гарантиране на постигането на съгласие (писмена форма и приравнените на нея); като цяло същото се отнася и за явяването на ответника при мълчаливата пророгация; би било добре да се препрати към обясненията за един от регламентите;
- Посочена е известна практика на СЕС, но без достатъчен анализ; това в още по-голяма степен се отнася за цитираната практика на отделни държави;

- В заключението с наблюдават някои повторения с посоченото в увода. Освен това е твърде кратко (с. 199 – 200);
- В библиографията посочените чуждестранни доктринерни източници са малко, а българските са предимно общо теоретични;
- Допуснати са множество граматически и технически грешки. Направените критични бележки не променят принципно положителната ми оценка за представения дисертационен труд.

4.2. Препоръки.

- След съобразяване с критичните бележки е добре дисертационният труд да бъде публикуван предвид безспорно научно-приносния му характер.

5. Научни публикации.

По темата на дисертационния труд са представени четири научни публикации – четири доклада от научни конференции и научни четения на ПУ „П. Хилендарски“, публикувани в издания, включени в националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране на НАЦИД.

6. Авторефератът е представен в съответствие с изискванията и коректно обхваща информация за предмета, структурата, обема и съдържанието на дисертационния труд, както и научните и научно-приложните приноси.

Налице е и положително становище от научния ръководител на докторанта.

Докторантът е спазил минималните национални изисквания на ЗРАСРБ за научната специалност 3.6. „Право“.

7. Заключение.

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на

ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането на този закон, на изискванията на Правилника за прием и обучение на докторанти във и Правилника за придобиване на научни степени в ПУ „П. Хилендарски“.

Дисертационният труд притежава безспорни научни приноси, както и ценни предложения за усъвършенстване на правното регулиране. Анализът по темата на дисертацията и направените обобщени изводи показват, че докторантът притежава задълбочени познания по предмета на дисертационния труд.

Въз основа на изложеното в становището давам моята категорична положителна оценка и предлагам Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“ (Международно частно право) на Кристиан Пламенов Райчев, редовен докторант към Катедра Гражданскоправни науки в ПУ „Паисий Хилендарски“.

11.06.2023 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Диана Маринова